27589

ئالی کارنای

بۇرۇبادا

١٩٢٨

«باشکنیگه» نەشری ئۇفا.

P60746

غالى قارناى.

بۇرۇلمادا.

(На Повороте)

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

حيكەيەلەر ھەم نەسرلەر جيينتيغى.

Borolmada

Республиканская
библиотека
БАССР

«باشكنيگە» نەشرى، ئوفا، 1928 ييل.

جیینتقعا کرگەنلەر:

بۇرۇلمادا . . . . حیکەیە.
ئەدیبتم دانی . . . . نەسر.
زیماگور . . . . حیکەیە.
بونتار جرلار . . . . نەسر.
ئاق قاین . . . . حیکەیە.
تیکرمەنچی قزی . . . . حیکەیە.

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск»
Б. Ц. С. Н. Х. Заказ № 1488.
Башглавлит № 1654. Тираж 2000 экземп.

جيينتعنم توروندا.

تاريەدا ئۆحشاشنى بولماعان ئيركن ،تۆرمۆش تۆزلپ باتقان، ،شول ،تۆرمۆش ئۆچۆن قانلق، قاتسز كۆرەشلەرگە ئۆيناق بەشلكن بيرگەن ريۋالبوتسييە بالالارى - يەش كاممو-نيستلارعا باعشلاپ، - بباتر كۆرەشچىلەرنلڭ قانلارى بلەن سوعارلعان ،سينفى ،ئزعش يۆلۆنندا ئوسكەن چەچەكلەردەن كچكنه بوكيت ياساب -

،بو جيينتقنى بيرەم.

ۋاقتى بلەن ،ئول بوكيتلەردەن جيب بر كتاپ دۆنياسنا ،ييۆبۆك بۆزۆلماەنلڭ ئيسەلنكى ئيتب ماتور مەيكەل ئۆزئوريز - پرالتاريات ئەدەبيەتنلڭ «Война и мир» ندا ،تودئورريز - چۆنكى. -

بۆتۆن ،تۆرمۆش حەزر بزننكى.

ئ. ك.

I

بۇرۇلمادا.

ئاولما ئستراژنيك كيلسه ئيندى ،ئول نيكهەگه بولىي:

يه ئستراحاواى تولمهگەن ئوچون، يه ماعازيكه ئارش سالماعان ئوچون حالقنلك مالن بازب كيتهلەر. ئاقتقىن كەجەسن، سارتمن ساندئرالار؛ يه شوندا پادشانى سوكىكەن ئوچون ئوتتۇرمەگه ئالىب كيتهلەر. پادشانى نيرگەوچى بيك ئاز بولا. عادەتده حالق ئاراسندا پادشا ئوزى بيك مەرحەمەتلى كشى ئيكەن، تولكو مۇنداعى ،ئورسلار، ئورەدنيكلەر، ئستانولارعنا ئوسال بولالار ئيكەن. ميكولاى پادشا ئوزى مۇسۇلمان ئيمش، دى، بزنلك حەللەرنى باميكنه بانا ئيمش،دى.

ـ كبلك سوزلەر بۇرى.

ۋولسقا ياكى كيلكەن ئستراژنيكلار باشانى بيگرەكنه ئوسال ،بولدى. ئللك كيلكەنلەرنى بو حەتلى قانى بولميلار ئيدى. ئەرگنه بولسادا ،تۇرتكەلەسەلك - نى بولسادا ئنندشى ،تتمى كيته تۇرعانلار ئيدى. بر واقتنى شولاى بزنلك ئاول، بوعارى ئوچنلك قاراق فەررەى كورشى ئاولدان ئيكى ئات ،ئورلاب ،تونۇلدى. ئستراژنيك كيلكەچ ئستاراستا. پونەتەيلەرنى چاقرب بر جيوركنى ،ئوتتۇرتقاندا، بر نەرسەده بولمادى. ۋولسقا ئالىب بارب ئوچ كۇن باتقرعان بۇلدىلاردا، چعاردىلار.

ئاندادا ئيندى ئول ،تۇرتوه ئارقاسندا عنا قۇتۇلسالك قۇتۇلاسلك. ئەلنكى، كەريەنلك ئەتيسى، نەجمى ئابزىينى

ئورەدنیكنی ئۈچراغاندا باش سالماغان ئوچۇن ۋولىقا چاـ
قرتىدىلار. بورك سالماغان ئۈچۈن بر ئای باستروكدا
یاتىب قایتدى. ئە قاراق فەررەی ئات ،نورلىسادا بر ئەبیوردە
بولماغان ئىدى. شولای ئیتدى. «بایىنڭ ئاوزى قىيق بولسادا
سوزى توز» دى. ئەلى شول نەچمى ئابزینى ئەبئەم، ئۆزى
بیتدى ،تۈرش كشى ئیدى. دۇنیاندا كوب كورگەن، ئشـ
لەمەگەن، ئشندە یوق. شول ییت بونەیىب كیتە ئالمادى.
سۆكمى بلنى بر ئای ئالغان ئیدى. ھەبرچقكە جیل قارشى
دیكەندەی، ،ئولدا ئولب كیتدى ئانى ئالغاچ «بر باـدان
ئاللا قوشسا ئاتلى بولام ئیقدى» دیب شادلاب یوری ئیدى،
ئاعنى ئومۇتلەرى بوشقا چقدى. ئەللە قایمنسندان. سۆكمى
بلنى بیك قاتى ئچەرگە توتتوندى.
ئانك مالاینى كەریم، بیك ئچەمقكە كورە ئانى مالایـ
لار «كىرتكەن چیچقن» دیب یۆرتەلەر ئیدى، بش ـ بشـ
قنا میكە كیلب زارلانا تورغان ئیدى.
بۆگۆنگندەی حەترمە: بر ئاتنا كیچ. كورشى ئار ئاـ
ولدا بازار كۆننى نەچمى ئابزى ئۆیـب قایتقاندا ئۆینى
پر توزدررغا. بالالرن قیلرغا تۆتۆنغان. كەریم قاچب بزگە
كیلكەن، بزنك ئایاق ئوچدان ئاغا تورغان «ئاچو» ،سو بویىنا
كیتدك. جەی كۆننك قزو قۆیاشى كۆیبانىقا بارب یتكەندە
تاو ئارتلارىنا ئایاغى سەلندرب بزگە تابا جلمایـب قارى.
تنمزق جەیكى كیچ. بز كەریم بلەن پار باشندا ئوترابز.
ئاچو ،سووی، تۆبندەگى واق تاشلارغا بەرلب كىكنە دولـ
قنلار بلەن چلتراب ئاغا. یاقنداغى .وەچكە تیكرمەنى»
نك گۆرۆلتىسى سو بویلاب تیرە یاقـقا یاڭراب تارالا. ئە
كەریم زارلانا.

— ئەللەيكەقىين مالاي. ئەدەملەر كېلەك كوكاللىكشان بۆرسەك ئىدى ئاناك ئۆچىن بولماسمن ئىدى... ئېيچ ئولىمكەنە كېتەركە...

— ئەي ھەبىبەر مالاي. ئولسەك نېچەك ،بولر ئىيدى ئىكەن ئە؟

— بوقمىن ئەينەم، كەريم. مېنە ئولبقاراعان يوقئەلى.

شوندا بز كينەت نېرمن ئويعا قالابز. مېنەسدە باشقا قسقاعنا عومرمدە ،بولب ئوتكەن بەسز كوڭلەر، قىنالىولار، تيرگەلولەر كيلە. تيكرمەنچى وەچكەنك مالايننا "كريس كوز" ديكەن ئوچون وەچكەنك مېنى قابنش قامچى بلەن بارعانى ئېسكە توشە. ناعى مېن كون بوبى بلدا بوبندا قازلار ساقلاب يورگەندە ئالارنى ناشلاب جيرەمكە مالايلار بلەن ناش توبنارعا كيتكەچ قارعا كيلب برقاز بەبكەسن ئالب كيتكەن ئوچون ئەينىنك "ئوقلاو" بلەن قيناعانى ،ئويليم. مېنمدە ئولەسم كيلب كيتە. كەريمكە قاريم: ،ئول بارعا چالقان ياتقانىدا قوللارى بلەن ئاوزن توتب ،تن ئالمى ياتا. بر واقتنى ئانك ،وزى بورننى، كوزلەرى ناقايدى، ئاياقلارى تتيرچندىلار، كەريم قولن ئاوزندان ئاللدى.

— كيت ھەبىبەر، ئولو بولاي قيين بولسا بيك قيين ئيكەن، ديدى. ئوزى بش — بش ،تن ئالا ئيدى.

قوياش باتدى. قاراكمى قوچاعن جەيب توت كيلدى. بز، شوندا بلما بوبنما ،ئوتلرعان ھەسنى ئەيينك ياتچاسنما توشەرگە كيلكەن بكنلەردن قورقب ئويكە قايتب كيتدك.

ئيرتەنكنسن كورشى گولنيسا جيككەي قورقب كركەن:

— قولسدان نسترازنيك كيلكەن. ئسنارسنا بلەن ئەجمى ئابزبلارعا كرب كيتدىلەر. ناعى بيلەرگنە ،بولر ئيكەن خودايم. ئانام نەا قالادان قايتب جيتمەگەن ئيدى...

مەعەزىگە ئارش سالا ئاتمى قالعان ئېدك. بزنىڭدە يازب چقماسلارعنا يارار ئېدى.

يېچ ئالدىندا ئەللە نەرسە ئشلەب يۈرگەن ئەنى كينە-تكنە ئشن ئاشلادئندا نەرسەدەندر قورقىب كېتكەن كبىك تېرە ياقعا قارانعالاب بارلى. يوقلىڭ ئەيبرلەرنى، چارشاونى، قولاعنى ئوشكەن ساماورنى سۆندقعا يەشرركە ،تۆنۆندى؛ ئۆزى بر توقتامى جلاردای ،بولب زارلانا:

— ئاعىنى كيلب جىنكەنلەر ئېكەن. بلترلارنى ئالىوك ،تولى ئالماعان ئۆچۈن ئاتنق باشماعىبزنى ساندرعاللار ئېدى، ئەللە بۆتنلەی ئاچ ئۆتررگە ئېتدلەر ئېندى خۇدايم... نيلەر گنە ئشلەربز ئېكەن...

تيزگنە نەجمى ئابزىلارعا بۆگۆردم. يارب كرسەم ئۆى ،تولى حالق. ئستراژنىك بلەن ئستاراسنا حيسامى تور باشندا، ئوستەل قرندا ئوترالار؛ ئالار ياندا ماچنيكەن سەئەی بلىن دبسەتنىك سدفەر عەلى پونەنەی ،بولب كيلكەنلەر.

بر پۆچماقدا نەجمى ئابزىنىك خاتۆنى فاتيما چكەی چاحوتقا بلەن ئاورنب ياتا. بووئاب — بووئلىب يوتەللەی، ئوزىنى توقتاوسز تكراشا. ئانك بيتندە تور قالماعان، قورى سۆيەككنە. كوزلەرى جيلعانلارعا رەنجب قاريلار. يېچ ياندا نەجمى ئابزى مالاينى كەربم، ئات — ئات ئويناب يۆرگەن جيردەن يۆرتلارلنا ئستراژنىك كرگەنن كورگەچ يۆگرب قايتب كېتكەن ئېدى، يېچ ئالدندا يۆرۆشب قاراب تورا.

نەجمى ئابزى ئستاراسنا بلەن ئستراژنىك قارشىسىنا ياسقاندا باشن ئاسقا ئېتب تۆتلنعا — تۆتلنعا سۆيلى:

— ئېندى حيسامى ئابزى ئوزنكز بلەسز، خاتۆنم كوب ياللار ئېندى ئاورى. يالالرنمدا ئاجلقدان ئولب يتەدى

بارلالەم بيك زور، عەفو نيمەگر ئبدى ئبندى، قەبىن تو-
زنكر بلەسز بيت ئات ،نسون بوق، توروشنى بر رەتسلەب
،بولمى- ئسترازنيك ،تورۆن ميقلارن بۇتورگەلەب. ئاقايعان
كوزلەرى بلەن نەجمى ئابزىعا قاراب توردندا ئەللە نيندى
سوزلەر سوبلەدى شوندا ئستاراسقاعا. حيسامى قارت بارند-
لاش ئانارچا بلەن ئسترازنيككە ئاڭلاتب بيردى:

— ئول گاۋاريت گاسپادين ئسترازنيك، نى‌ماگو
گاۋاريت . . .

— ئسترازنيكنڭ كوزلەرى ئاعندا نعراق ئاقايدىلار،
،ئول قلنچن ئوستەلكە شاپ ئيندرب قويدندا ۋاقرنرعا تو-
توندى. شوندان ئستاراستا سوبلەب كيتدى.

— زاكون ئيشين نەجمى ئتم، زاكون ئشى. پادشا
توشقاچ قارشب ،بولمى ئيدى ئانى توعانقاى تولەرگە كيرەك
ئيدى. برنچى ئالا، ئيكنچى پادشا ديكەنلەر بورونعىلار،
بونڭ ئاولدا ئالوك تولەمەگەن كشلەر بر ئيكى ئوچكنە-
نيكە ،سوك باشقالار توليلەر، برده قارشيلار بيت.

— بيك تولەر ئيدمە بيت ئابزى- كوچ جيتمى شول....

ئسترازنيكنڭ كوزلەرى ئاقايعاندان ئاقايا. تيز- تيز-
گنە ميقلارن بوتورگەلى، كيسەكدەن ئوستەل سوعب

— ماالچايت!

— ديب قچقردى.

ئستاراستا حيسامى شونداعى وەحيلى پيسرعا قاراب،
ئەيلە يازا باشلا ديدى.

— قايا نەجمى ئتنكەش، ساماورڭ بارمى، چارشاولڭ بارمى،
كيتر- حاق تويابز . . . .

پۇچەقتا ئۈكراشىپ ياتقان فاتىما جىيگەكەي قاتلىق يوتەل
ئاراسىدا جالاش قاتىش قارغارغا تۈتۈندى.
— نەلەت سىزگە قانسىز ئىتلەر! ئا، ئاقىنىق نەيە . . . ئە . . .
ئەيىرالەرنىڭدە ساناسىزمىنى ئىمدى . . . .
چويۇنلۇك ساقال، جانسىز، ئەۋر، يويۇن يارلىلارنى ئىزدىك . . .
بىر . . . وا . . . واقتىدا شە . . . شەفقەتلىك بولمادى — نەلەت
يارلىمىزغادا . . .
نەجمى ئابزى باشىن ئاسقا ئىگەن كىلىش جاتۇنى يانىغا
يارىپ يۆباتىرغا ئۇيلادى بوغاي — لەكىن بىر سوزدە ئەيتە ئالمادى.
يونەتەيلەر، چارشاۋنى تارتىپ تۆشىردىلەر، ساماۋرنى ئۆسنۈرەپ
كىتىردىلەر. باشقا كوزگە كورنگەن نەرسە يوق ئىدى. ئىسنرازنىڭ
— شولمىتامنى؟ — دىگەن كىلك عەجەيلەنىپ قارادى.
ئاقايمان يەمسىز كوزلەرنى نىرە ياققا يونەلدۈردى. ئىستاراسىنغا
ئەللە نەرسە ئەيتدى. ئىستاراسىنا ھىسامى، ئىرەنمەن ياساغان
كىلك ئازا قالن تاوشنى بلەي:
— نەجمى، كىتر تاغن باسىنمىگىنى! — دىدى.
ياسىقدا فاتىما جىگەكەي يانا ئىدى. نەجمى ئابزى تورز-
مەدى، ھىسامى قارت ئالدىغا باردىدا، كوتەرنكى تاوش بلەن
يارىپ سالدى:
— تىندى ئۆلەرگە ياتقان كىشىنىڭ باش ئۆچۈندان ئالىپ
ساتارغا ئىتەسزمى؟
ھىسامى قارت نەجمى ئابزىدان شوندى قارشىلىقنى كۇتە-
مەگەن كىلك — عەجەبلەنىرەك:
— نەجمى ئىنىكەش، ئەللە سىن ئاقلىدان يازا باشلادىڭمى؟
رئۆلىن كىشى ئالدىندا ئالاي قىچقىرىغا يارامى ئىتم — يار جەزر
كىتر — مىنىم تۆزم ئۆچۈن تۆگىل بىت . . . .

— لەيلە، ۋەرب شەپەن، خەمەرسەك ئەتەيمىز. بىزەر ۋاقت تۈنگۈز ئەمنىلو ئەلى . . .

ئىسراۋىيىندا ئىشلەك قوپ بىرەي كۆرگەچ دەسەرلىگىدەر، يوتەيەلەر بەەي سورلەشمەيدە بىيجەد كىشى كىيلىپ يەسەي ئابزىيەنى تۇتۇپ ئالدىلار.

بەدەى ئىبرى قارشىرما بىلەسەدە ئىنى خەمەرمەكەللەر، ئاۋ ۋە يەمە خىيىكەدەي يادىشاھ يۇغىماتىق كۆرۈپ باشلادىلار، نىشكەيەن يەسب يارشىنى.

— ئىمەر سەر يارنەر . . . يادشەرگەدا، يارلەرنگ! ئىيەلەرلىگىنى . . . دېدى.

يەدەي ئىشلىرەسى قىراڭ ئۆسمە . . . كىيىنىدى-لەر. يىسەي قىلارت ئىسترازىيەپ يەن ئەلە يەرىمە ھەرەللەدا- يارارغا تۇتۇندىلار.

ماجىيىكەنى سەدەي بى، يەغىن يەر يەجە كىشى يەسى شەھەر ياسادىلار.

— يەدەي يەدشىي سوكدى . .

ۋە يەمە خىيىكەدەنىڭ . . . ئەمھەيدان يىسانىڭ يىس ئالدىلار، ياردىلار.

ماغ، . . . خەيەلار، شەملار، شوتىدى ۋاق ئەمەرلەر . . . كىيىرىدەيەر. ۋە يەمە خىيىكەدەي ئىنىق كۆزى يەلەن يۇرشىپ يۇرۇپ ئۆيەرەدىكا ئىقلەدان بەرىمەن. كەلگ بىلرگەن كۆرەرى ياسى دەيەردەي يولپ ئىسرازىيەلگە كەلادى. يەلگ ئوراق يوتەيدەي يۇرەيدەن يۈرۈش چاق داقسەن يوش . . .

— نەلەنلەر!

دېدى. . . . كۆرۈندىن . . . يۇرۇپ كۆر باشى كۆرۈندىدە . . . يوتەيدى . . . كىيلىپ يەسىدى. . . .

كەرىم دەرھال چىلاك ۋە بىلا سېيكەدىگە تاشلاندى.
ئىسقىراسقا ئەمەس ئىسقىرازىيەك خەققا بىشلاندىلار. ئاسما سېيكەدىكى
بوينى ئارالاش كىتاك كورىيارى مايىللىش تەمىندا خەس دەرخەن
ئىسقىراسى ھەم ئىسقىرازىياك‌كە قاراپ تەنە دەرىسە ئىكەرىشىدى —
كېيەنكىنە يامىنى تەرەددۇر كىرىشىدى - بىياك نىشتار - ئېشماپە،
— مەللەسەر . .
ئەيخەرنىخەنە ئەرەدەب ئاشا دەس ھەيدى. دەسەينگىلەر،
ياسلىق، سەمۇرلارنى كۆرۈپ كەدۇھنى دەم يان
كىتىدىلەر ....

بەھى ئىزىسى، ئىمكى ئىسىدان ئۇسۇڭ دەسەپ
سىمرگە ياسنۇرۇنگە تۇراندىلار. باراھۇداق ئۇسۇپ كېنىكەس
بىرمىڭ ئون كىشىلەرى قولادا كۈرۈپ قاتقىلار —
— ئەي - ئىنى رەھىمسىز - بىر كىشى‌گە دەرىم بېيدى
دى بوي؛ ئىياك كارىم بالامنىڭغا ئەرتەدىم، كۆرۈپ كىيىم
دىخان ئېيتىم. خەمرەلىدىلەر - دەپ ئەنەدى ئىسىدان ئىسۇك
كەرىم بەھىم قەدەھ، ھولاق سەھ ھەرت بىس كويىۇ كەلەرگە
باللاندى.
شۇ دەيىپ مېن ھەزرەتىن موسۇلغا دېگى مالاي
ئىبولىپ كىردىم. ئەيى:
— بالاقانىم ئىنىدى ئىرىكا ھەدەيدە يارارىق بولىدىلىق —
بار ئەيدە —
موللا كىشى كىيىم - چوڭ قىلمىس، ئىللا ئەۋقىق بىرسە،
ئومرلۈك بولىس، ئەللە بىر ئادەم ئىبورىسىك - دېدى
كەرىمنى مېنى ئىبدىك سىبىرەن كۆزە ئىلىم قەدەمدە موللا-
نىڭ ئاياللارى ئىرىدى دۇرگەندە كىۋە ... دەپ ھەدەمدا -
ساليح باباى چاقىرپ ئالا:

— [illegible] [illegible] زندە
[illegible] بووی، کەریم [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] گوێ
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] نووسکاندنەوە [illegible]
کاریم، [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] کسی [illegible]...
[illegible] [illegible] سۆلدت [illegible] کەمە؛
— [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
لای [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] شەلای
بۆرنە تۆرعابید...
— [illegible] لای [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ؟
— کەریم سۆزی،
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] کەریم [illegible]

[illegible]

— [illegible]
کورنمی [illegible]....

[illegible]

— [illegible]

[illegible]

[illegible]
ئبسکە ئالا ـ

— [illegible]

[illegible]

[illegible] ئالوسك [illegible]...

[illegible]

ئول كېچكەندە قېيىن ،يوت قالدى.. بر ياغدان ئارى ئورغادىم
ئېكنچى ياقدان ئورمغى.

— ئەللە مېندە كېتىم ميكەن؟...

— كېرەكمەس — ئەمدى قارىدق بەمەر خۇلا — ئاياقلار
لەنەتگنە ، ئوكايىسز بولر...

كەرىم ئشكە جمب كېتدى...

—

كۈزنىڭ بەسىر كوبى ئېدى. دامودان كۆزلىنا ئېلدىرلەر،
كوپ يتكەنچ مېن موللادان بالحقلقدن چەلدىم. موللا:

— تىندى ئىنم تشدە يندى، ئوربويەكدە جاماعت كوپ،
مەھەلدا بار سېن قارتب كەت ئمەدى. — ديدى قوغا درسدم
ئاقچا تۇتقۇزدى.

بو بر سوم ئاغەم مېنىم جەي بويى تىنلاگەن ئشدەم
ئېدى.

بر كەمى مېنى باللاعادىدا وعدە ئېتكەن يەقراو
جيتكەج بيرو تە بولەن ٥ سوم ئاقچانى بر ماي كولەك تشىن
بر تشمەن، كەپوپ، ئېتكنىڭ ئېيسى جەلدە چەمدى.

بويەرەتناك پالەتكنە موللادان سوزاب قاراسمالا ، ئول

— ەي ئاجاق سېنىڭ تسىك بېت بر سومدا ، توزەي.
بوزسا ماعى ئۇجبرەندە موبك زەدەتن كوزرسلك، ساواب
بور. سادادقادان كېتىر — ماكن ئشنى بىردى.

ئەيىگە قايتماي، ئالك يالەيدە نيرگەشب قارادم مېنى
جەي بويى بوشقا ئشلەب يوزتدنك، دېدم. ئەدى ناعن

— ئەيدە ئبندى بالام، ئور جەراسى ئورى كەرزەلنى،
موللا كشنى نەرى دامدكاع بېرەك ئەرنەسنى ئبندى ئاكادىدى.

دە هاتنەوە ئێمەی باسوودا ئەلی مەیلاب دەکەن، قوب داری لارعما قەوان ئیدی. بر کۆینی مارمێکەی سەلەی ئێك ئاسراوی کیلب

ـ دی ئاسری، هەراعالی داعی دەرچەرك داری ئی، نورلب دەرسەلەر ئەمی دەکەن ئیبادی، ئەمس ئیمەدو دەمەرکەتوشتدی. دیدی.

ژەی بلەن ئیکەوەب داری نورتورعا کێشدا.

سان کورگی سەللەرنەسەئیدی ئاسا ـ هەسوو قەلدی...

قوللار دوکا ئیبادی. دیرین تورگەترشب ئوبکەقاینرعا دیاك سوگما قسامر، تون بقلاشاشلاماح ئارئەس ئەتامان ئەمی بلەن قیترع حەلق.

سەمەن خیل کوجەیجەیدەن کوجەیدی ـ کون دادشدا بوتون ئوتوق دن ئەبلاب قرا بولونلار قالەندلار ـ قتی داول قوبدی، کوبلە ئونەمەدی ـ فرا ـ بەمسر تولوت بوتون کوکنی دامان ئاسی ـ دەرنی قاراکەسق بسدی. باکەر نرکە نشلادی سامن باکەرلی داول نزعرا نیرە باقدا بر کشی ئەسەری بوق. دەن ئوچرئب ئاب کیبەرکە بلەگەن کبکە کەچ باهن ئوری باگەر نامچەلارب کیتەرب بەرە. ئەبیلك چلا ـ بەن کییم برنەلاری حبن ئوکمانتف ئوچلار، دالتتداعی ئیسکی باوەنی کوبدەن ئیمدی داول بلەن کیتکەن ـ دە چلەری تورتللار.

قراکەیدا کور کورمەکەبر ئدنە بینەدی بر جوقرع بارب توشکەبرە بەدن جومەلەسند بارب تورتولك. ئەبیلك ئاە، دارلاق دای دەماعان ئیدی. حەمدە نەنندە توقتاب قالدق.

دولقۇنلىغان [illegible] يىل تىكراشۇدى [illegible] كۈيلەيدىغان
قايناملار شارقىراپ تۇرۇپ ئۆيمىلەيدى. شوڭا ئارىسىدىكى
كىملەردۇر قىرغاۋۇل ياۋىن بىلەن رەھىمسىزلەرچە سىرغىدەك
يالغۇز تۇرۇۋاتقان بىر تۈپ قېلىدى. [illegible] جىللار ھەر تۈزلەي
لەر؛ ئۇلارلاردا قالغان ئەرم سايلارنى ئالدىن داۋۇپ [illegible] ئالسا
[illegible] يىمىرىلىپلار.... دولقۇنلىغان دالا يولۇرى [illegible]
ياسى....

كاتتۇردان قاچقان ...

ئىككىنچى كۈننى ئېرتەن [illegible] ئاپ [illegible]
كىشىلەرنى، ئۇنى يول ئۈستىدە، [illegible] [illegible] يىراق
كىشى كەلگۈسىنى ياد قىلار، ئۇلار [illegible] ئۆزىنى كەلگۈسىنى [illegible].
[illegible] ئۆزى [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ئىكەن،
ئارقىدىن يوللاپ كېلىۋاتقان [illegible] كېتىۋاتقان [illegible]
ئاپ ئۆتكەنلەر

كۆپ يىللار ئۆتتى كۆپ يوللار ئۆتتى
[illegible] [illegible] [illegible] دا [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ئۆزگىرىشى كېلىدى. [illegible] [illegible] ئۆسكە،
[illegible] - [illegible] ئاتا كۈنلەر [illegible] - [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] كەلگەنلەرنى [illegible] [illegible] ..

كۆپ يىللار ئۆتكەچ.

[illegible] [illegible] [illegible] شەھەرى [illegible]؛
ئورانلارنى [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

[illegible]

[illegible]

– [illegible]...

[illegible]

لاكين ئويلار – بر:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بر ئويىنى ئويليلار:

– لينين ئولى بلعن...

–

[illegible]

Респ. Библиотека
[illegible]

مەكە تۈش سوغلار دار دەسىنى، بۇ مابور قرا كۆرلەرنى
ە دار كورتەن كيلەمن، ئارتش تۈسەيسە كون پيلزا ،
ئەدلارىدا ئىنان ـ ئشەنى كە ئەشاعان. ئۇل مىكە كوندرس
قرى ـ عەم بالەسكەن كيلت دېبرنمركە ترانش تورادر.
ـ عەمۇ ئېنەمر ئىبەمن سر قىسنى يەفەنى بولاسىز؟
دى ئۇبۇ مابور ـ روس قالمە دەشە. مين ما
دەوەم. نادرجا ئىندرس ئۇل يكدان سورى:
ـ ئەللە حەيلەرمى؟
بز قول قسنشب كورشەبز.
ـ سيەنى قيەمن مىن دشلادى؟
ـ ئۇل دورتدا سۆبلەنور ئەلى ـ ئەت شوبى
ئەبدم مەن ەەكرامنى نكنيرە، دا مەمر دولب ئشايم
باشلان كوب بارسەدەر كيجەدى ئىدانە.
مەمە بەرسە، مەم حدر رامەدقا سەرادىما بارامم در
سامەب 10 دە مەكە دىرە بوسرا ئالاسكەنى؟
ـ بيلك مۇمكين ئىدەش.
مەن ئەنى بېكولسكى ئۇرام بۇ مامسەدىكنى ئۇزاب قويدم
ئۇز دورەدا
ـ حەيلەر مالاماى بزەى باما. تيشنمس فولاەت دېدى
24 دىنى قرامەنى كيلب سينەنى ـ كرب ئۇتردم.
ركى كيرتەن ئەيمەن تەردا ئەملات بيليت ئەرەدا ئۇدۇ.
دە مى، كاندرو: Придется вас гр. оштрафовать
دېدى. مين ئوكارسولامف غەدە ئۇدەم ـ
بورەدا مابور حلماب مىنى حاقرب كەنكان كشى
ئە مامە مەنم كبر ئالماد
ئۇل دەمى نادرى ملى كارم ئىدى..
1925 ـ يىل مەسكەو.

ئەنییم حاتی...

(پەسو.)

[illegible]

[illegible] کرد، بەلا،

[illegible] دەشلاری

ئاراڵە

ئەمین [illegible] ماڵی، [illegible] کوێ،

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

—

ئول ئاوادان بازعان.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] سالى

مەلدى ئىسكە [illegible] شوندى [illegible] يادلار...

مثلا [illegible] كسەمەى

[illegible]

[illegible] كورى [illegible]

[illegible] ئىمدى

[illegible] قايت بالام.

[illegible]

-

چىر سىكەب ئوتكەن پويزد كىباك

[illegible]

[illegible]

بللار سوتتنلەر.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] شوندى [illegible]

شوندى [illegible] شوندى

ماتورە شوندى ياعملى...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

زور ولالر، أمدا كيك ،نمراملار، سامن مسماوابلار،
سووى پادمابلار، دنی، ونوت - راقەتلاردا ئسماوكلار منفم
نوعان ئيلم بولدئلار...

ئەنی منه ،ئورالاردا، شر بالأبعاج قىعان باقەلاردافش
حەلەرى بىيب ،نوى بىسلار – بلادعاج قىىان قووقلار،ەش
،دوردا شۆملى حدمەر ەر كمر دەن حاب - للەرىنى بارتى
،ودا بوقەتب حەلالار - حبەر چىمللىبلار، ديمسابلاردا—
يامن نورمە، قابلارعد كيتب دەعلالار...

ئە مين ئوسداه كومەتونەن گودو، نوشلارن ،نكەيم
ئوندى كۆەمنى ئلارىنئ قونشى.
ئەلى قش...

مدا ئوراقلامى سەدى حمەر، شوقىدا بر ئراكترلار، لاكا-
ىدمەارىەه ،أونوب دەرنى - حرلى ئەملارغا كيمەرور—
درلك بلار ئيندوسترىيە درنى دورلار...
ئە دار كە –
ساداراشنى ئەدى گودەكلار رلەن قالار كوين.

27 ييل ئوقا.

III

زىماگۇل

ئاۋۇل . قى ئەمدە بولسا ئادى ئەسكە ئاپ سۆزلەر
— سەۋەش زامەندا ئىلەدى بىپ كوپ كشىنى بلگەنىنى
يوقالدى.....

مەن ئۇلنى ئەلەمەت . ئىنى ئوچەن . ئەت ئىلدى-
ئانا اى دق بورەكلى كشىلەر بويىزامەندا سىروت بولاتتى..

دارم ئىشتو ... دەر، بەلىس، ... ... كەر-
سەنە ژانىدى — دىلەر.

كەرگەنە دامى دىسلك كەرموغى ئەدىيدىغى؟ ئاۋۇن
... ئادى ئەنى ... ئور ئدىيەن: ... بەربەر ئالدى
بولەيىر شەل — ... بەلغايدۇر؟ بارى ... غومرى
سىلەرگەمە كورمى كىچكىنە چاغىندادوق يەتىم قالغىچە ياقىلار
ئىسا دەھاج — بورى ئەلەر كىچكىنەر ئۆت دشنىدان.

كىچكىنە ۋاقىنداسوق ئاۋۇل جىت ئەلەرگە ئىسكە ...
كۆز كەن. ... ... ئالتۇىست ... يولىندا ئىشلەپ.
زالاۋست زاۋۇتلارىدا تۆرى قارا ئىشلەر ئىشلەپ يۆرگەن-
زامەد ... سىدا بوپ بورەن كوپ ئىسىرەر كورگەن
مەن ئىنى سوۋش ... ... ئوبلاردىن . تومەن
ئالى: ... سار ... قىيتان ... ... داجى بولس

کرکەن شوندا ئانی [illegible] ئەدەبیات [illegible]
[illegible] قیسی کیلکەندر. یالماسلک

مقایلنی سرەدا ئوتکەن [illegible] [illegible] بلەن
یورەکنی ئورتەن ئولان [illegible] مانەر فەرەح [illegible] نیمونی
قری گۆزنیسادا [illegible] [illegible] بولاری ساغندرماد ر—
بولەلمەیر ئیدی....

مقبینی سرە تاون [illegible] ئوراسدا ئیلک کەلدی
[illegible] [illegible] ئیدی [illegible] ئەدەبیات [illegible]
[illegible] ئوچ ئیں بر ئوری یورەد. [illegible] کونە [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ئادەت، [illegible] تەبلاردان [illegible]
ئەمی [illegible] ئەدەبیات [illegible] شاللار [illegible]
ئەدەبیات [illegible] [illegible] نشی رولی: ئەدا [illegible]
[illegible] کونە تارناسن، ئت [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

شوک کورەدە ئول [illegible] ئنی برات

— ئەدەبیات، ئول، ئوکەن [illegible]. قایدا [illegible]
[illegible] — [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ئالی [illegible] ئیدی بی [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ئول. [illegible]، [illegible] [illegible]

— ئەرەم [illegible]، زیماکورا [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]؟

ئەدەبیات [illegible] قسمی

— [illegible] کنکری بوان قەرەق، [illegible] [illegible]
[illegible] کیروت ئیدی — [illegible] کلشمی. [illegible]
[illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] — ئولاری [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

— ئەي سېن مېنىڭ يەنە ئالاشماقچىن دولاسكەي ئوزەمەدىكەن كەركە — سەرئەرەسىدىكى خاتىرەكېتورمەن.

— كېتورسەڭ بادن، بوردە دەرەۋەت، يوق ئەلى موبدا-ئورەبىخلىك ئوگىن پادشەگەدا كېلمەسەي ئەتن...

مەن شوڭ كوره ئەنى ئالىملىك بىلارى، موللالارى بىردە باراتمىلار:

— دەرلارغا ئىس ئىمس — بەشەرىنى بورب بىرر ئالى دەس دېھاگەر — دېلەر، ئەۋغەت بىزنى بىزىدى، بادرا-كلار ئەدىبەتنى ئورنەتمەت دوسنى ئىتىپ ھەربىلار - ھارىلار، بابلار دادن ئىر ئەشكەندە ئەدىبىكا بارلار...

دوە ئەرموب ئەبف بەھرسەدە ئىتتى ئورىدا! ! دەور—ئوردە ئىتنى مەنە ئەبىزە.

ئىبار كورگى دەلەردە جەمىن ربنى ئەربىسەن بەدەي ملائىن حىمىيت) بلەن ئىكەمەت ئالار ئوب باشنما دىرب دىرلا-مادا دونون نىرە يوق ئوگراب نەرا. ئەدىبىيات ماتورئيتىدرب كەرەمەدا ،ئورنى، ئە جەمەن بىروەرن ئىمس كور دوە دان بىرە بافنى بگەرادس درلاب جەبەرە

ئىلر ئالمارەھلارى، گۈلدر ئىباھھلارى...

يوق دەسەكىدە باردر ئەدانى، كوكال ئالدارەھلارى مەنورە كۈچانى دەش ھەبەبارى. رالماسنى دەرلاب ھەقە دەرەھەلار دادات كىيت قولارغا، ئاق ئىسل موللارنىڭ ئىككاي بارالا...

ئىور ئاغاي — ئىنى ئەم يىگىتلارى ئەدەبىيەتنى بارىدار بسولدا ئىشلەدەبە كورسەتر، بىجركىدە ئىسمى يىجان ئوسىنىدە ھەسەن ھەدىيەت ئەجراس بالەيەق دىبەرەلەر

— هەي!... ۋەھ كور ئەتىمەن دۇمبىدا دۇنيا جۇدە بەكمۇ - ئەيلەپ ئەڭ يەتت جولان ئەڭ تۇرمۇشىكەنمىز!..

—

14 مەي يېڭى ئادەمنى سوغۇشقا ئاتلار ھەممەسى دى بۇ ۋاقىتنى

— بۇ زىيارەتگاھنى ئەزرەت تەدقىق ما كېيىنكى كىرمەس دەپ ئۆزىمىزنى ھەقتە ئاھاڭ ئەمدىيەن ئۇنى سوككا ئەسلى باشلىنىشكەن ئەڭ ئۇجولپ قالغانلار ئىدى - سوغۇش ھەممىدا ئىنىدى ئىلك ئەڭ ئۇڭا يارت بەرمەشتەر.

بۇگۈن كەڭ ئارا ئەكەت-ئۇن

— مولا - مۇشتەرى، بۇ ئاللارى سوغۇشدان قەدەب قولاملارى، ئايالار ئەۋرەپ، ئالاغى سوغۇش باشلىنىشكەنلارنىڭ قېرىغىنكە سۇپ سەسالدان قارغا بۇركەلمە.

ئۇيلابدا بىرمەدى.

ئەگە ئۇرلاسى، ئەنىڭ كەمى ئەر ئۇنى يېراق يۈرگەن دەرى ئۆچمىك يېمەرنى ۋولى قىرى يۇقىسىدان داشما بۇ كەلمە يوق ئالغە...

ئۇلار سوغۇشقا كىشكەندە دەق ئەل كوب ھەدلىنى ئىدى. ۋە بەرمەھەرنىڭ ئەدەبىيارى، ئەقىللەرى، قىسنلارنىڭ يوغىن - بومبىسى كېيىمى - ئۇرادلار، ئالاش - سقراتى، مولالار، مارىبىلەر ھەممىسى قىلالار مولا سويلى:

— بۇرەڭ ئۇلا، ئىشكەنى ياش -

يەنە بۇنىدا شەھەت كېتمەگەر ئۇرنىمىز تۇمحاجىدا ئولار — دى ئۇل.

ۋەرمەلار، ئارمەلى ئادەملارنىڭ ئەدەبلارى يلەن كۆز يەشلەرى سۇرتىپ:

— شولای بوحس نیمدی حدروب، شولای بولسن

بمەر — مۇللالارنا ؟ شەر نسىە ر سمس خەبر بەرە در،

مۇللالار بيت سىيپلار،

ئەدىبەت نى بر كسىە ئۇرادى ئەلك بر كەمدە

بەق… — بىدە بېررەد بولمېلار ئېكەن دېگەن كەي تېرە

داقە، سەمسرلاب دەرابعالى، ئۇرى ئەكىرىدە گ بود بىلك

داسمەلار دەمۇنب ئەمشرا — ئۇرى حاجقا بودە بارامى

كېيكەيدە ئارىدان مەكېپر ئەيت باسىلار:

— ئىللاھى ئەكبەر — ئاللاھى ئەكبەر.

ئەدىبەت ئېچەنگنە بۇيلى:

— ئاللاھۇ ئەكبەر دەپ دوقنب كېنكردى — بەل،

سىما شولاي ئەكون ماشلار مسكەرنى بولار؟ دى بۇل،

ئولار قورعلب كىمكەچ ئەدىبەت زموننى ئەدىرب

ئوسفنب بەرەدى — حاق ئاراسىدا ئاوبى — ئ

كۆپەرلەدى.

— ئەي بولەيم — ئېيەن — سوعنا قېندەر بارار

ئىدى — ئېچىلەردە جېيشىرلمى دىدى…

— بەشىدىن بەيم ولام شور، ئەي ئوللاھ يم…

— دان يارعلاب نۇرلەر ئېندى ئەجاسام…

كشىەرلك كېر ئاللاردان سوروەمار ئۇنجا — بوتىون

ئېلنى قبعى دار بلغان ئاللاردا ئوبم قورقننى كورب

دارعان يەتلەر فا عىلارنى بەرتقان بوللار:

— قايعرماغر — مدە تېشكىلى بر بىبن كېت تاغن

باتراب ۋېتمى جىنەربر قەنى…

ئەدىبەت ماندر ئەتىرب زمون بۇلنى؛

مولا

[illegible] ھەشقى [illegible] ئول [illegible] مەن
[illegible] ئېيدى [illegible]
ئەلپەدەن

– سېن [illegible] [illegible]
[illegible]

گۈلنىسا [illegible] ياندا [illegible]
[illegible] ئۆزاتى

– ساۋ بول ئېيتدى... كۆتەرمەن...

[illegible] ئۇق [illegible] كورگەن [illegible]
[illegible] [illegible] كوزى [illegible]
[illegible] مۇڭلار [illegible] ئىدى. [illegible]
[illegible] قارا [illegible]
[illegible].

[illegible] كۆلمىسا كورگەن [illegible] تارتىپ
ياردى...

١٩١١ – [illegible] كەڭلى [illegible]
[illegible] سوغۇشتان [illegible]

[illegible] گۈلنىسا [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

لاكىن ئۇل قىشتى گۈلنىسا يوق ئېيدى ئىدى.

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] گۈلنىسا [illegible]

نەشتەسىن - تەختسىن قوشوەنى بوپتەن، شە تاۋەلك مەرىن
مالابى عەبنارە، كيپەۋتە جەمەدا، عەيدەن زوپاك ئۆزى تارا
قاندا تۈركستان‌غەمى دى شەندا بواقلارغا ئۆتتەسانقى-
خالق شولاى سۆيلى...

ئەدىبەت ۋەتەنەيدا مەرىن مالابى عەدنان ئويلەپ ئيلدى
"ۋەتە گۆرە ملك بورەگنى تورمەدى - مەرىنەلەرتە كەتتى،
ئۆزى ساتسە ئۆبكى [illegible] دەگان، قاباشىدا ملق
مەويقلەرگە دىرت كرەيدە ئوتەتنى [illegible] قوپ - [illegible]
قىمادى، ئەدىبەن عەدنانىڭ كەرنە دىرا[illegible]

- دوگمز بالاسى! ديدى.

ئەرغ [illegible] كوپدرى [illegible] ئالدى.

- بو ئىنكە بولە ئەرەم ئىيتى [illegible]
بودىيچ فرونتدا كيپەرتە كيرەكلەدە - ئانا ئيپدى دولارلك
دارىسى بلەنبە سەعشرسنك - ۋە ئۆمى [illegible] ئەرسە دولا،
دىسە ئويلادى [illegible] لات ئەمدۇرت عەيەن-
لك يۈزلنە ئوكردى...

بر بل ۋقت ئوتەر [illegible] سەعشە،
كيلدى-لكين - بو سەعش [illegible]

ئشچەلەرنىڭ ئوكتەيون [illegible] لاردان ساقلاو [illegible]
ئيلدى...

ئەدەبەت، ئۆزى [illegible]
[illegible] بلەن ۋلا، كتەلار [illegible] دوەنتدا [illegible]
سوعشنىڭ كيرەكمەگەنلىكى، [illegible] ئشچەلەرنىڭ [illegible] بوگە
ئورغان. ئشچەلەرنى گمە عەرابى [illegible] سەعشنىڭ [illegible]
[illegible] بوردا كوكمە ئيشنكەن [illegible] هەم
بو ۋقتە قارشى سۆيلەيدى، [illegible] قاسى ساقلارغا،

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ماگور ئەدیبەت ناەن قایتادی..

[illegible]

[illegible]

[illegible] ئوچۈن جان بیردی.

... كسبى ... لارنى توسوملدن كه‌يب هرگان
بالاركه [illegible] ... دشمنلارىغا قارشى
... وره‌نى ... سالكن شرلاه‌ن بيمالارى توردىلا
يمان ... سويالاردر...

27 نچى ييل لېنينگراد.

١١

بوۋنتار جرلار...

ۋېلىس سوزلىنى ېبوللىم،
ئوبلارمنى -
بر كمكەدە بەشوب تۇرمادىم!
ەالالارغا كيلب قاول مالايدا؟!
تيلى، بوشتار حرن جرلادىم.

I

شولاى ئېيتدى...

[illegible]

II

حەزر ئېيتدى -

[illegible] (ھەدەر [illegible]) [illegible] ئورەلاردا قش [illegible] ئېيتادر [illegible] قەحق، كە [illegible] -
[illegible] كعدر...
[illegible]

[illegible]

[illegible]

- بوق!

[illegible]

نبوودەن؟

ئە تفنگنلەر..

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ئیج، مەسکەو...

ئیلی یەشلنگمنی،

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

شوگا کورە—

[illegible]

١١

ئەزا.
ئۆيدى ھەشەپ..
شۇلار ئۆتەن يارغى تاشقىلارداي، شۇلار ئۆيدى
ئىندى ھەشەنگەم.
ئەكىن، ئۆكمەلى بوتىن
ھەسكەھ ياتۇنلارى، ھەسكەھ ئۇرمانلارى-
مەڭگۈسىكىدە يەشەر ئەيدەر يىساس دورەكتى...
— «مىيىلەن كىنسە: ئىكت دولارسلق». دىب، ھەسكەتو
ھكە روز قالار دەرنى ئەرەونەندى...
ئاتى،
كۈزەنى يەرەلارە، قويمە كىيك كوكرەگىم،
شۇل دولارنى مەندە شىشە دولدم سىرگەن-
شويدى مانور جرلار...
— ئەي سىر، شەيان كەمسامولكا دەرەۋى!
كەر قسماعر مىيكدە، دارغىر دتورىن تاد ئەساسىر مىيغم
بۆرەكىدە.
يەنە ئەسەدى، ئەرسلانغان رەڭگەر بلوراي، سىرلك
كەلك ئوت، شەيان تو كەمسامولكا — ئەرى موغەيباتى
بابا بەرەكىدە.

ئە ئۇلارسا...
— ئىيى، چەقىغان قورلدرا!

١

ياغى شۇلاي ئۇتەر بۆگرك بللار،
مە سە ... ، ... دىغى يېڭى دىسار؟

[illegible] دولت [illegible]
ئوياسار.

نه شونداداسر بيرمام مين—
[illegible]
[illegible]
،ئورامالاردا جولاب يوررمن.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

عينوار 28 نچى يىل، ئوما.

ناق قاپی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ھۆيلى، ئۆرلەپ-ئۆرلەپ ھەراي ،ئۆيلاپ [illegible] [illegible] ئاناي، مەڭ ئەراپ بىلەن ئۆتكەن بەشلىكى، خاسان باي‌دا ياھىي ،يۈسۈپ تورغاندىدا چامىۋتكادان ئۆتكەن سۆيۈكلۈكنى دە سۈيىنى گۆممكە خىيگىگى‌ىنى، خەزر بويى شەھەرىسەردە ،ئەقەت بۇرگەن مەلايى سەيقى‌ىنى ،ئۇرلى - شۇلىدا ،ئۇل سەھندا ئۆتكەن كىزمەرن... خۇركى ئىسەن، يراق ئۆتكەنلەردە، كۈرلى، ماھور بەشانتىماپ بورا،قامەدا،ئۇل خۇرغىن كەتك دولامىنە شۇكا كورە ئاق ،ھەمت ھەيى، دىشل بەراتلار تق قارىدا.

— ئۇف!— دىيپ قويا...

ئاق قىيغاي [illegible] شالالىن دولا [illegible] [illegible] ،ئۆيلارن باھەتكەندىكە [illegible] كېن [illegible] [illegible]

كوپ راماللار ئىنندى شەھەرى [illegible] رى ئەرلە بىندى بەشۇن خرلار سىرلاپ ئۆتتىرا [illegible] قاس..

نرمە ناۋلار ئىيەكەندە [illegible] ھادى [illegible] جىراپ ئەدىل سالىنى جىشمە باسمە [illegible] [illegible] لىنى كۆزدە.

بۇگۈن سوغا ئارىغىن [illegible] ئورىراپ ھەلاي ئاڭ خىب بىرگەن، ئۆرلەپ ئەيلەر، ھەرگەھەرى كۈلۈدا. كەمسۇللار يىمىا بورغا دوشمىلار دىيىشكۈن قۇياش [illegible] ئاق قېن قويۇنە يار-ئىدا ئەلاق [illegible] سۆيلەشىر مەن سىيك، كەسمۇللار تورىدا سۆزلەرىنى، خرلاردى [illegible] كەڭلى [illegible] بار ياريمى؟» دىگەن خاتقىدا.

كۈيدىن دىرلى [illegible] زارلىپ كەتتى. كۆپ [illegible] كور قىنىش ئۆيىغىن شىل بولغلارغ قاراپ ئۆزى ماسەر ئۆيلار ،ئۆيلى:

بەدى ئادەمنىڭ بەشى يۇمۇپ كەسلەمۇنكا بولاسى
ئىدى، كەچلەرگە دەرىسى ئىدى، بالىلار كەپ ئۆيدىكى كەلمەيدى
ئىدى.

بەئەينى بەش كۈرۈپ تۇرۇپ-ئۆزىنى بىك مانۇر ئەمەس
ھالار بارا، بۇ ئەجەبمە كۆرۈما كېيى، كەسلەمۇرما بىرل - بىلا
كۆڭلىنى بۇيرۇپ، ئىشىپ تۇرۇپتۇ. ئۇ بىلەر كەمەن قورقۇپ
دورە دوۋەت جەمسالار تۇرۇپ كۆرۈشلىك مېنىم بىت تۈتۈپ
ۋارجەمدان دىشما كەڭنى بىھق، ئۇ بۇتول ئەدەمەت تارتىق، بەدى
ماجق، ياراتۇ ئۆزگىنى بىدى.

ئەمەد دىلىنى مەكان؟ ئەبەد كامسامولكا دوستىم
مەكان؟ بىلى ئەبىيەت دەججاسنى دۈشمەن مىكان؟
شۇلىدى، ئۇلار ئۆزىنى بەئەيمە. ئۆزى ئىش بىشقە ئاۋى
يائىمە ھەرانجالى، بەدى كېلمەسە كېلمەي بىت. مەنە ئىنىنى
كۆپ دەسىدا ئەسو بۇرقىن جىرگە بىلان كەچكى شەدەققا
بەھالىدى؟ بىق كۆپلىدىر بىسو بۇنىڭ كۆرلەپ قويدى.

ئانى ئەمەل ئەرباغىدا مەۋسىمدا ئەشەپ تۇرگەن ئات
لارنىڭ كالاكوپ بوشلارى كەچكى بەلەقدا ئەدلە قىلارى،
بۇراقلارى، يىگىراپ بىرالا. كۆپچىشىدان، تومە ئاۋلار ئارتىدان
ئەرقىلدىن كۆپ تولۇپ ئەي كېپ چىقدى. ئەمەس ئۆيىگىدا
ئەت ئەشاتۇ، قودا بارغىن مىلاللارنىڭ دوسىنى، سىۋۇپ بىر مۇڭلى
كەي جرلان جەبارىي - جەبىرىنى قاراغىنىق باسىدى تىنىك
ئالار ئەمەن بىرلە بوقە كۆپ بۇيىنى قارىغاقىنى نۇرلى
يەجمادلارىغە، قووى ئەبزىلارىگە ئايلىنىپ قىسرقلارغا مەباشى...

ئە بەئەيمە ھەمەدا كۆتەئۆلغا دىيان بۇرۇپ بۇقۇپ قارى
جەدى ھەمان كۆرۈمى، ئۆيلى بۇن:

- ئە بە ئەدانىمنى ئىيكەن، ئەلە كېيمەسكە بىتە مىكەس
شۇلاھى؟ مەھمەمى شالى كامسە ئەم مەسىم دى مە ۋە

بەلە هانەر بۆيلار ئەلاب بەلى كورد نعمە ـ بەكين
نيوە باغندا بو نيدە كورمى..

ق فريدا دەشتى ـ بەمى قراب بوراو ئۆرى ئەگرن
ئەسكى دوى هەمە ئەلە دەسى ئاكيشەر سوى ـ يە
راقلارى بەس بەلار تشتردى ئە ئەبادەمعەو ئەرسا
بادەل ئەكى كشتىنى كوبەگەدە بەسەد. ئە ئادەدا
كەلەردر شيرپەدە سەلەش در نعمە كورەبى دەب ئوردارى
ئەوەم بودا يەدە دەنەگى كوەدار دەمسر دى بوشاتى
دوسى ئيبدەشننە معردى:

بەسەب دورەيەدى، ئەكەتى واھەدا ئەستارەدا
بەھەب دەسەش دەدى ئەر نەوع بى ديلكە ھەميد وبلاو
دارەلارەدا درەە ئەوئە بووى ـ ئەورى كەى دون ئيسرە
كاپرادمدا دېيمى داتى ەتى ئحەب ، لارە ئەب گەروتگا
دروەى شول دەى بەە.

ـ ئۆە سەدع دەرسەدە سە ئەمدى. ـ ئيكەدەى سى
بەرى رەدمى سەديدە ئەمى، دانى اقعدا ئاوبەدەدرب
ـ بەشى ئا دورع كىرە ئەدەئ ئەنماسى. ـ ئەمەا وانى
درورەمى باغى ـ دى.

ـ ئەى سەى دەئ ئەولداە ئاتى حودەدا ئەەدا ئەدا
بەلى كەجەدە دشتى كورەسگەنى، بويت مكوداعامەتى
ئيشنى ق تب ئايرەدە ـ ئەكى كەلد.

ئەكەس دەغمە دوسەدە ئەسقەى ـ ئەو باغىدا ھرى ـ
دارى عەبى ئەن ئەحسر ئەلار ئەولى ئق وبن سەى،
دەدرە جەمار دى، كەرب هراسئ دەت، ئەشتى ئوراسك
دىك دەشمساك نىگە نەعمەگەى

- سو دول دری سه دیکنی را کومدور داه یلار دیەمسەڭ؟ -

بارىدا ئېيشىپ دۇرا ئۇ. ەكان ەشەى سوق . يالار بەن سويەشكەن ەلا، ئېيتمە ەيت. سە. مەكلار عامان يشىد يلار:

- نوگەن مالاى ئاەد يسە يولمدا ى سەدەى دى. بەعيمەگە حان سوردى ى. سادى كيم سەن ئنق وين دايند دارى، ووشەن سە يەد را مسكى نۇشۇپ قالاردى. دى.

بەعيمە عايشە كيتمم ئەدى دب حشمە يامەن يورعادىعنى مار كنىدن ئاەد ويل ئسەشت سەەى كيلس يەدى ئيڭ يەد كور بەشەد بەد نوكادما. شنى دو ەنلاى سيوڭاە. ئورى عبە بەشمى تعدوب سوىلى

- سين ەت كەب كەكەدەكىر ئيبادى. ەمن ئالى. نوبادە كەرشكە حدەد لار بوب. ئەوردم، دوم كامەمتىنالا. ئونورعاللارنىڭ ئورلاشملان دارم.

ديەمدە سەردى، قىراكىد ن تارك داشد يەدن ئاور كەمەكە كىاب ئەوردى حەدى سددا ئالا ئاى مەرك ئەدى.

بەنيمە حەجلارن ئوركەب الى - سالى سەدەى يىڭ كەكروكىمە عالاى-ژلار قرب كەمەككە تارب سويت يوسيلاليى دامن ئور. ەشمى عابوىلا نورالار. ئىسرا: سە مولالا بوقمەق كەت قولارى سلان ەئمەدى، چەمەرىلەن بوقى ساسەى يىڭ كوكروتماەن ئب دنلانى ئورى سەكمە

- ئەگەرەدە ئەاع قسب بوه سەر ئانسا ئوركاه دەلاى ئرنغدان كيبارسىڭ، كەلە.

حەميدلا سلن ەبولا كەمسەكلەن سەب سەن شلان ئسد ئس، ئاى دن كسدار

بو ۋاقىتتا ئىنىسى ئۆي يوغارى بۇ كەنتەرىكىن، ئىنىڭ
يۈزىدىن نورلارى ئاۋ يويندائى قاراكعاق نى بىرىب تاشلاـ
عانلار ئىدى...

ھەممە يەنە ئۆيشمر بانان ئەمەس بىز ئوسمۇپ
ئۆراق قالادى. كەمسامول ئەمەس ئۆزەن ئەيىدىن سۆزىنى
سۆيۈپ قالادى. كۆرگەندە چېكىن - مۇبىسر ئەجو بولى
كېلىش كۆسەكلەر كىتكىن بۇقا قراب قالدى ئىباقلارى
بۇقتا ئىتلاب ئاق قىزىغ ئۆزىن سۆيۈپسىدى. بوندە ئاق
ۋاقىتتا ئەممەتنىڭ ئىدى. ئەسىرەس ئىدى بۇ ئۆينىڭ يوراقلاـ
رىدان، ئەگەر ئىسكەن ئىبكىلىدە قىرىباب كۆرۈپ بارى
يۈزىلاـئاق قابغاندى، نونۇق ئۆي دىققىتىدا ئۆيدەن كەلگەندە
كۆرگەندە بەشمەر بىلتىرى . بۇ مىيومىدا تاۋ دولارلىدا
چالاغان كېلىك...

ئوكان جەممەتنىڭ كۆرەرى ئاچىق كەنكەندە ئەمەلدا
بەرسەكەلەر سالماغان كېلىپ قىزىلار. ئەممەتنىڭ كۆرۈپ
يەنە كېيىكەن، ئىشەن ئۆزكەندە ئوكلار بىلەن ئەمەلدى
كۆرگەندە قارى ئەغى ئۆزلەب ئۆزلەب يېشىرگەندە بىلى.

- يوق! ئۆيمەكەن ئاتنىڭ قارا كۆرەرى! ئەن دەنسى
ھەممەت ئەممەت قاراب تۇۋالار ئەدە ئەدەمەس سۆرۈپ بەرمەي
گۈيۈم؟- ئەمەت مىكىدا!. بالام!.. كامسامول، دولومى قوشا
سىكىر، ئۆزگەنلىك سۆزدان سالار، قوشامكىلىر - ئەنچ بو،
كامساموليىڭ دوستىم!...

ئەممەتنىڭ يەنە يۈزەگەندە يەمەلاس بىر بىر ئىئارالى
ئىچىدىن يۈلار كىلەمەر - يەنە ئۇلى - ئۇرى ئەمەلىك كۆرـ
گەندە قراب يەرا ئۆيدا قارى - ئۇقسىر ئەۋى ئاي ئۇلى
بىلىسا بودە يوقتى شوقى شئارلىدان كۆپ نورما بىلدى

ئېسرىكلەر ھاراقدان تۈرۈلگەن دەستىدى، بەدىيىم قىغان
بەدىيمەنى قىزغانىپ ئىلدى...

كۆلمەسەن ئاي - بىرگىنە بىيونغا كۆلمە. ئاتا كورەسكىمى، دەئمەسەنىڭ قايغۇلىق بولىدىن - ھەر تولەبەلەردە ھالى، ئاق قېيدا تۈنۈكنى بەرق چىلەرگە ھالى - ھالى بوگۇنكى بوننىڭ قىدالىقى قالمىغاسىن سۆيلى...

كۆزلەر - ئىيلار سورەتىپ بىر - بىر ئۇرنالى، ھەمىر كىيلىنەر كەڭ بالالار ئۆتۈپ كەتتىلەر.... ئاق ئىيدىل بويىدا، بىر مە ئاۋلار ئەتەگىنە بولىدىن جىيللەر دەن شاۋلاشىپ ئاق قايىن ئۆتكەنلەردىن تەكىيلەر ھەجرلى...

بۇ يىل بەدىيىمە بىلەن ئېيدەش قرى قىلادان ئۆرۈلگەن قوشىسا فىيئەلالارغا مە كىيلەيسى قاۋ ئېتەگىندە بۇرۇلگە ھەمەلار.

ئاق ئىيدىل بويىدا دولاب بورغان بۇدرە قايىنىڭ كورگەچ بەدىيمە كېيىنكى سوردەن توقتىدى، تىيرەن تۇرغا باقتى....

ئىيدەشنى عەجەبلەپ سۆزى:

- بەدىيمە سىيگا نى بولدى، نەگە دەشمەسىڭ؟

دى. لار دىن بۇرۇنگە جىمان سەبى قارت، بەدىيمەنىڭ بۇمال تانىسى، ھەر سىق لارى ئاقىرغىن، ناياقغا نايارغان بەدىيمە تۈجىن ئۆزىنىڭ ئىيدەشىنە تۈزى جاۋاب بەردى:

- بەس خاۋلارى ئىيسىمە تۈشكەنىر قرم!... مۇندا كەسماۋل جەلەيىنى ئۆلتۈردىلەر. - سۆيلەشە قاين تۈپىدەن چىراب ئۇقىن دىشمە يانغا بارىپ ئۆلتۈردىلار...

- ماي، ئانىڭ ئۆلتۈرگەنلەرى كىيشلەدىلەر، بىز دەلىن بىلدىڭمۇ؟

— بىز بەھەيدىن دېدىم دوستى سەيپۇللا بىكىنى
ئاتلىلار - ئەمەلدارلىقى، ئۇن ئالغا ئولتۇرۇپتۇ بىلمىدى.

خالق ئالدىدا ئۆزىنى ئاتقا ئولاقلار - بېسىلىشى بىلەن - راسانى شولاي بولغان ئىكەندى... مەن شەھەر مىندە ئاقە كېلىمەن، سۇ، ۋاقت ئۇتتۇرۇپ كېتىدى ھەممىنىڭ ... لارغا خەبەرى تۇتۇلغاندە بېلىكلەن كوپ سىلادىم - ... ئوچاق سوپ تۇرى فاجە كېلدى - ئەلىنە ئوغىن قولدا ... زەنجىرلىدا - شولاي دېلەر بېت ئەندى - باشقى كىشلەر بولغان ئىكەن.

سەككىزلىن دەك فۇرصەت دەۋردە، ئۆزەمگىنە بوماسلار ئىدى ئەمدى دېيىم مەن شەھەر بېشى ماھىر قۇربانلار - يارى ئىندى قۇر... بوغچ بەغان، نارزالاغۇچى مېنىڭ خەۋىدار ، تۇيدا بولما ئىندى...

سەبىمى دەرت تۇرى سوزلى سىز دۇشمانلارى سىياسى ئولا ئالىق ھەرت دۇشمەن، دۇرخەلەب تۈگىگەن بەي ھالىلارنى، كاپىتالىستلار، كەمۇنىستلارغا ئادۇلاب دوركەن ۋە قىللارنى كەلگەن بەھاي - ئۆق ئىبادى ئارى غەمگە بېراق ئۇنۇۋلارىنىڭ رەك خەبەر دوستىرىڭى ئالدا كىيمە ئىپكىر سانالى كەمگ ئوتكى، كودلار كورنە نۇسلۇق...

نەعيمە ئىبدەشنىڭ سۆزلى:

— خەۋر ئىشنى ئەي، دۇنيادىكى ئۇر كەرگى - كاپىتالىستلار، كامۇنىستلار كەمەيتكەن، ك... سىلسىلەسىدا كەمس مەيلار ئىشلى - ئاۋ خالق ئەلەردى بارا : ئاھل مامورايب دىرا ئىندى. كاپىتالىست... ئۇنى ئېراكىر ئەھن. خەلق كوبلەن ئىندى كوب باسۇغا كوچكەن...

دەغيمەنىڭ ئيسمەشنى دەن بونىمە يەنە، ئاق قانلىك
بورادلارنە قىراب، ئويەغ قالەن بويىغا.

— دەدايە، نەرسەلە رئويغ ىنتەتە ئيلمە بونە خاقلارنى
ئيسكە بوشەنمى؟ دىتى

سەتەنى قارت بوب تەمدورنىاە بەسىما كەلەدەن
بوتەن بىتتۈرن قارب ئويىن بىلەن ئەكرەمە سۆزىنى دە كورشەنى.

— منە بوتۇق دان بەرسا ئولىم — بىت قارت ئەندى
بوب مەنسەن ئۇلتغا بىز كەتتى، مەن دەكەنى چەتدا دىرەت
ئاونىڭ تەمى دېگەن بەت. ئەمەن مەبارە كەلەمەن ئوردەيمەك؟
كورشنى ھەسەن دەرتىمەڭ ئەمەق داشىمەن ئاس ھەم ئورن
قارت كوينىم ھەمان كەمكەمە ئارسىدا دارب بارا بىلەن دەشن
بوغان ئيدى.

كورەسەڭ — تەنە بەت قارتنى قىرغانلىقلار — ئوردەيمەك
بىك بوساڭ ئيدى. — بودەرسە بويسا مەنى دامەنى بىلەن
بيورغا توردونا ئيدى ئاينمەگەر ئەمدى دالاقالار — بىر ئيدى
راەللار — سىر رايمەڭ رەمەت دەمەن بورى كيلدىغو...

مەن بەشول سەنى ئەت بورىلا سويلىمەيمەت تەنى ئوردە-
بىشنى بەرگەن ئەمەن، ولدان كەلمە بودون دەمنى جەبەت،
ئەنى منە شوندا ئاندىلار؟

— ئويەكسەن كومەگەر — ئىلەر ئاشاسن دېپ كەنكەلار
ئەمدى — دەنى بەكەنجى كوسەيت ئەمنى كەمەنت قويدى دەن.
خاسىبەت قارت مەسكن خەمەن ئۇسەرەلەت كيبت ئيلك فەدرى
ئوسەنتا قەيى ئەج بورنەت كيتكەن ئيدى. بر مالالاركەلەت
خەسەنىت قارت قوشقانىغا ئەي ئيرەنەت ئالدى — منە وىدان
ئىسە يەر بەلەت ئوسەب كەندى — دەدەدەن،

سايرى قۇرت سويلى - سۆيلى ئۆتنى دوغاي بىللارن
بش - بش ئاپ بىلىس دۇۋۇپ باسدىدا:
- بە بىللار مىبن وايىنبە ئىشقى سىر ئەنبىرنىر ئۇغاى
كوكلىنىلىرنى ئاجى - ئانا بىشلەردە كىلدى...
دىب ئەكرىجىنە ئاۋغا تانى ئالادى
ياۋ بويىدان گارمون ،ئويدىپ مىلايلار، قىزلار كىلاپ
دىمىشلار - ئەللە كىم قەدەر خىبەردى.
- ھەي يۈرەك بەغىمە تاۋلاردا مۇندا ئىككى ئىي
ئەپتىلدۈك قىزلار ھاقتىنا!.
شاۋلاشپ كىمدىنەردە بەغىمەلەر يارىدا جىشپا يوقتا
جىبىلدىلار. مادور تۈرمە ، و بولارنى كامىمو ھلارىش شاۋ - شوي
بەي باغىراپ دۈزرا. بر وادىسى يۈزدۈن ھاق ،بىدا ھالسى.
پ رسىدا منه ،بو فاپن نو ىبەگى قىدر ئىچىدە دادان دىدى
،تورىدا ئۆيلەلار - بەكىن بەغىمەدە قىبىن بىلماس دەمى
دىلك دىر يو يىمىنە ،بو تورتدا ئەتزركە جابىرلار لار
،قىلفنى ئىدل دويلاپ كىلىدىن نرا كنرلك ذاقالاوي
،بۈردى؛ بەجەيكە سىبكرىبنارى دەغمە دە
- ئۇما بريش نىمر ئابىر كىلە دىپ ئاردىدان ئۆرمە دەن
دراكنرغا كورسىدىنى - بەشلەر كۈلۈشىدىلار. گىرمەدىجى يىدو
كۆزنى ،ئۇينارغا نۆنۆپسى - بىمە كىبىدى
ئە ئۇق قىبن ھامان ئۇر كۈيىدە شاۋىنى يىرو - كىچكى
صىللەرىنى يرنى بىدا ،نوفىد ە ئۇلارغ ،نەرھنى ،تورىدا
ئەكىيىقلار سۆيلى ئاق قاين...

26 يچى يىل. مەسكەۋ.

تیگرمەنچی قوزی

([illegible])

[illegible] شوشی [illegible] راسپیکا [illegible]
[illegible] تۆلکاکانە [illegible]
[illegible] فرارب
[illegible] کاحاسی [illegible]
[illegible] کوب [illegible]
ئوبوون کورسەنە...

[illegible]
[illegible] قش [illegible]
[illegible] نوسەکەی [illegible] قارلاری
[illegible] هاوار [illegible]
[illegible]

[illegible] ئوی [illegible]
[illegible] شوکی کوره راسپیک
[illegible] ئوری بلەن بریەشلك
[illegible] قایمان کیش [illegible] سەکەنتە یاتب،
[illegible] ئوی [illegible] شەو

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ئۆبلەرگىمە بولدى.

[illegible]

[illegible] نوگەمەس قارت ئویلارندان
[illegible]

[illegible]

[illegible] وەلیس قویارعدا بلیم بیت.. دیدی.

[illegible]

[illegible] یاریمی ئەتی

[illegible]

[illegible] لمولارن قوقعا توشتەوە.

[illegible]

[illegible]
بوّ شوّلاشلار؛ شەلاتی [illegible]

[illegible]

[illegible]

بیجرونەمش [illegible]

[illegible]

لەگنە ئول ئش یوّرنە.

[illegible]

منە قوشدا ... ەدى. ٴۇرلەن ٴۇيدەن ارتىق باسقان كوبەگەلەر كوپ بوسىندار. سەرمەن جەمەدە دەرا پەردە دەمن وسىلادى. ... ەت ... بىلا ... كولدە ... داي دوشلارتەن قاراكەي ... ۇر بۇرالار ... ٴتىن ٴتوقتىلار.

شوندا كەلەر ٴبورمان ٴۇراسىندەن جەمب ... سەرمان ٴتوقتىلدى ... ەلاشىدى. كىمەن ... ورى جەمى شىرداعى ٴىشىنەن قالدى، ... وشقە، ٴتورەنىدا ... قوشلار ... كىسىنەر كو ... ٴبىر ٴبىر ... ٴبىردا ٴتەكىرىدە، كەمەن ... ٴتوندىك ... ەسى ... ەدى. كوسە ٴتوسەكتى، ... كىلى ... گە ... لادى:

— بۇ سەنىمى ٴتىبەي؟

— ٴتەمەدە ... ٴتىرىق ... ەدى.

... لار جەنەكلەشىپ ... راق ... ر ... اشەر بارىپ ٴتوتىردىلار.

— تەسكەمى ... ٴىشى ... ەدى ... دى ... ٴتۇرى كەلدى ... شۇلايدا ٴتورٴتەرىسكەن ٴىشىندەك..

— ٴۇسىنەجەسى بولعان. ... ەدى ... ٴتۇرلەن ... يك ... ٴىلدى ...

5 قاداق ٴالا بيت جوقتعالىك...

— بۇ ٴالىسى شولاي سەعىبەن...

— قايتان...

— نەرسە قايتان؟

را ... ر ... ر؟

سەغمدە ندلن تەبى كوب سەا اشب تو رنلار كەد-
ھ مسالان دوارن ئەا فالدى ئەق رەنكار كوكا ەكى دولەتلار
دىكرەلن مسەبتمە شەوباەرن نشلاب ش اروغا دودولەتلار
مە دولك ئەركنى نشنەان ئق بوەن كوبەرلدى. بر نشمدا
ئونونان كوبەتلەر ئدو نسا ئلار، بشلار برگە قوشەلان
كماك بولدى.. بيلەبلار فورەن كماك كمسن حەدلە ئوسە-
سلەتنى ئوردەكلار شەفرداب كوككە كوبارلدلەر. سالغيادە
دشن ئەسە، ئونسكە دابا بوگردى، كمسەون دەى، ئاواز
ددا. ئوره بلار راسمە كوب بوەلدى.

—

ئويكە كرەم دىكا اەكند سەنيادەبش كورى بكرمان
دىما بوشدى. بدلار كەكند بوب مسوانى كوربب كە
بانى سەسەلەە ئەكى دحب ئدى اە دىدى. باكين
ر كمادە حاداب بيرەلدى ئول بيحرمەنكە بب بيگردى،
بحرەن فوب ا دنس بەب ئدىسى ئبى بوەدب ـ بوە
بيحرمەنكە دوب بوزيوركە ئوبى بوەى

دىدى سەغالە ئبى بەب. سو ئدى بكە دراب
دفرامت؟ بار دى دوبەتب دشلا، بكرەن ـ دىمەنى دمت!..
ـ دميم فرم دميم. حمد ع قرشى دودا دراب بندى دمت
ئەرقنەكى، دمسد مشدب شوند اسەعالە، ئوت حلتراەن
دەھ، دفرتىب بوگردى كەى قرب شوب ميبولدا، بيكرمن
داسب ئەرئنك ئح قلادعن كمدە دمسد دمكرەن بوسا
دەعنى دبوق بولادمن ئەلاەنى علم حمددك دولاى قىلادو
ون دبوردەلدى فرى دلال دربب حمكدە دسوەرعج

[illegible]

ئېيتتى، سەئىدە ئاكا قاراپ:

— [illegible]

[illegible]

ئاكا قاراپ

[illegible]

ئاچچىق خىيەرە نۇرغان ماقتاغا، ھەممىسى بىر نەچچە سېكوند جىمجىت قالدى:

— [illegible]

[illegible]

ئويغۇرچە ئېيتتى.

[illegible]

[illegible]

ئیدی. ساویت مینێ باڤلار ئەلی...

[illegible]

کامساوول ئیمای کیلدلّەر.

[illegible]

ر بەرسادە بوماس

[illegible]

دەمن ئیکەن.

[illegible]

پاموشنیك بولب ئۆزم كیلەم ئەلی ھەیرەنلەین ئابزی دیدی، ھەیرەنلەین بر ئیمایعا بر باشن ئیگیب تۇرعان سەعید-لەگە قاراب كوزن قسدلدا

– «كروی ئەیلە...» دیدی.

بر سوزدە ئەندەشەی تۇرعان كامالی ئاورعنا ئیتب

– سۆك بزنك ھوج! كم بولا ئیندی؟، دیدی.

پوسیدانل كۆلب جەواب بیردی:

– سین ئۆزڭ ھوجا بولاسك كامالی ئابزی ئۆزڭ، سینی تۇبشستۇا ئیسمندەن سایلاب قویابز...

– مین زاسیپكالقنی ئاشلامیم ئیندی...

———

ئیكنچی كۆننی، زابومباموج پوسیدانیلی، كامالول ئیمای. سەعیدە، تۆجەولەب ۋیلككە كیتدیلەر. قوزغالب كیت-مەكچەدە ئالارنی تیكرمەننك تیكزگنەكوچلی كۆرلەوی ئۆ-زانب قالدی...

زابومباموج پوسیدانلی ئۆزئنك پلانلارن سۆیلەب كیتدی:

بو تیكرمەن یانندا ئاول ھوجالنەی ئارتیلی تۆررگە كیرەك، سو كوب، بارتبر كوبسی ئەرەمكە كیتە، ئیلیكترا-ئستانسیا قۇرۇب جیبەررگە مۆمكین. قرندا ئورماندا بار، منە دیگەن ئەرتیل بولا...

ئالار شولای بیك ئۆزاق ئارتیل ئورنندا شۆیلەشب ئالدیلار. ۋیلككە جیتەر ئالدندان زابومباموج پوسیدانیلی ئارتداراق قالدی.

ئیمای سەعیدەگە قاراب:

– شول ،ئوكعايدان زاڭسقادا كىرب جعيق ئينندى سەعيدە، ديدى. سەعيدە جلمايب باشنى بلەن ئملاب ريزا-لقعن بلدەردى. باشلار بركە قوشلدىلار... شولوق واقتدا بولنلك بر باعندادى قوواقلاندا ساندوعاچ ئوزنلنك جوتلداون باشلاب جيبەردى...

.. تيب، تيب، جوب، جوپ....

پرسيداتيل ئيمايلارعا قاراب ئارتدان كيلب جينكەندە عايت سزني!... ديب جلمايب، بارماق ياتب قويدى.

قوياش توشلكە جيقب بارعاندا ئالار ۋيك تورعان ئاولعا ياروب كردىلەر.

Цена 45 коп.

حاقى 45 تيين.

Издание «Башкниги» 1928 г.

”باشكنيگە،،

— نەشرياتئ باسماسئ —

باسلب چئقتئ:

ع. حەيرى ـ بزنك ياز . . . . 63 تين.
هەرگەن ـ ئور ياكى كيسەك باش . . . 30 ،،
س. ئاگيش ـ بزنك كۆلو . . . . . . 6 ،،
شوت ـ كۆلكى حيكايەلەر . . . . 35 ،،
گەرەيشينە ـ ئايىمەت قوچاعندا (شيعرلار). 5 ،،
رابيندرانات ـ ئاگور حيكايەلەرى. . . . 45 ،،
چنەكەى ـ باقچالاردا (شيعرلار مەجموعەسى). 35 ،،
مەسعوت ـ ئاول دەفتەلەرى (شيعرلار) . . . 45 ،،

تيزدەن باسلئب چعاچاقلار:

ئالى كارناى ـ بۆرۆلمادا.
سوزتابوچى سوقر فەرراح ئەگگەمەلەرى.

سوراتو ئۆچۆن ئەدريس:
Уфа, ул. Зенцова, 22, „БАШКНИГА."